

Utbildningsinspektion i grundskolan Torpshammars skola

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Förskoleklass:	9		
Grundskola, årskurs 1–6:	87	Obligatorisk särskola:	(1)

Barn i kommunen som följer undervisning enligt särskolans kursplaner integreras i kommunens olika skolor, bland annat i Torpshammars skola (särskolan behandlas i särskild rapport).

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i två arbetslag, förskoleklass till årskurs 3 (9, 15 resp. 9 barn), respektive årskurs 4–6 (12, 21 resp. 14 barn). Inom arbetslagen arbetar elever och lärare i årskursindelade klasser, flertalet mycket små.

Flertalet elever bor i skolans närhet, men flera kommer från mindre samhällen med någon eller flera mils resväg till skolan.

Skolbyggnaden är en låg, rödmålad trälänga med separata entréer direkt in till respektive klassrum. I byggnaden finns matsal. Ett kommundelsbibliotek finns centralt beläget i skolan. Fritidsverksamheten har egna lokaler i byggnaden. Intill den asfalterade utegården finns stora ytor med bl.a. gräsmattor och lekplats med gungor och lekstugor. I nära anslutning finns en förskola med egen utegård.

Skolans profilering är bland annat Vårt samhälle samt IT. Skolskogen är ett kontinuerligt tema. Idrott har viss extra tid i årskurs 4–6. För att främja elevernas företagsamhet, ett av målen i kommunens skolplan, samverkar man bl. a. med det lokala näringslivet och andra organisationer och klass 6 ingår i ett Comenius-projekt med internationellt utbyte.

Genomförandet av inspektionen i Torpshammars skola

Skolverket sände den 13 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Torpshammars skola har bestått av undervisningsråden Gunilla Olsson och Lena Ålander. Torpshammars skola besöktes den 18–19 september 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Torpshammars skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Torpshammars skola gjordes intervjuer med rektorn, gruppintervjuer med båda arbetslagen, med elever i årskurs 2 och 6 och ett tiotal representanter för föräldrarna samt enskilda intervjuer med skolsköterskan, talpedagogen och specialpedagogen. Samtal fördes också med elever i övriga årskurser och med personal vid fritidshemmet och skolmåltidsverksamheten. Observationer gjordes under lektioner i förskoleklass och årskurs 1 (en gemensam aktivitet), 2 och 6 samt i övrigt under vistelsen i skolmiljön som helhet.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Enligt iakttagelserna under besöket i Torpshammars skola visar barnen och eleverna hänsyn till varandra. Varken inne i lokalerna eller under uteaktiviteter observerades ”hårda tag” eller kränkande tillmälen. Enligt personalen var då inga fall av allvarlig mobbning eller kränkningar föremål för särskilda insatser. Personalen var medveten om kommunens mål om ”nolltolerans” och ansåg att skolan ständigt måste sträva mot att nå detta mål. En redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits under året för att förebygga och minska mobbning är enligt förvaltningens direktiv en obligatorisk del i skolornas kvalitetsredovisning. I enlighet med detta krav konstaterade ett av skolans arbetslag i sin utvärdering av arbetet år 2002 att man ännu inte lyckats helt eliminera vare sig mobbning eller kränkningar.

Relationen mellan de vuxna och barnen/eleverna respektive bland eleverna sinsemellan präglades av ömsesidig respekt, lyhördhet och tillit, enligt observationerna vid inspektionsbesöket. Bilden styrks av en undersökning redovisad i kommunens kvalitetsredovisning enligt vilken 90–95 procent av eleverna i årskurs 3–6 i kommunens skolor ansåg att de vuxna ”bryr sig om” eleverna på ett bra eller mycket bra sätt. Även föräldrar uppgav i intervjuer under inspektionsbesöket att skolan utgör en trygg miljö. Föräldrar uppgav sig obehindrat kunna delta när de vill i sina barns arbete i skolan.

Eleverna visade sig väl motiverade för de aktuella arbetsuppgifterna, både då de arbetade enskilt med en vuxen och vid självständigt arbete, i samarbete med varandra i olika grupperingar. Olika informationer och observationer under inspektionsbesöket tyder på att det finns goda förväntningar hos personalen och en koncentration på att barnen och eleverna skall utvecklas och lära, efter sina förutsättningar. Pedagogiska aktiviteter av skiftande slag och i olika grupperingar bidrar på ett föredömligt sätt till att alla i en klass är aktiva med olika former av lärande under skoldagen. Vid iakttagelserna under inspektionen visade ingen elev bristande stimulans eller utanförskap. Observationer och intervjuer tyder på att möjligheterna för eleverna till inflytande över den egna utbildningen är goda på Torpshammars skola. Eleverna har t.ex. i någon mån börjat följa och ta ansvar för sitt lärande på ett tydligt och systematiskt sätt genom arbete med så kallad portfolio. Eleverna har lärt sig att arbeta i klassråd – även om sådana förekommer olika regelbundet i olika undervisningsgrupper – och klassrådsrepresentanter deltar i skolrådet där klassrådets förslag tas upp.

Eleverna tar visst ansvar vid gemensamma aktiviteter utanför klassrummets ram. De och deras föräldrar medverkar i planering och förberedelser av vissa aktiviteter (utflykt, julmarknad etc.). Elevernas ansvar för miljön visar sig bland annat i att det råder god ordning i skolan och ingen förstörelse. Eleverna tar visst ansvar i skolans vardagliga uppgifter, t.ex. i matsalen.

Sammanfattningsvis utvecklar eleverna i Torpshammars skola normer, värden och förhållningssätt som ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen för förskoleklass och grundskola. Ytterligare arbete återstår dock för att helt eliminera kränkningar. Eleverna har goda möjligheter till inflytande över sitt lärande, efter ålder och egna förutsättningar.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna. Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Konkretiseringar av de nationella kursplanerna har redovisats för vissa ämnen. Ett omfattande arbete med systematiska analyser av vilka kunskaper eleverna skall nå och redovisa i så kallade portfolios har påbörjats men ännu inte fullföljts. Det pågående arbetet innebär att lärare anger vad man konkret förväntas arbeta med och lära i varje årskurs i ämnena engelska, matematik och svenska. Utifrån det beskrivna innehållet och progressionen skall därefter varje elev i sin egen portfolio successivt notera vad som uppnås. Detta har ännu inte riktigt kommit igång.

Enligt de nationella ämnesproven i svenska, engelska och matematik var kunskapsutvecklingen hos elever i årskurs 5 inte tillfredsställande för samtliga då aktuella 14 elever. Tre, två respektive sex av eleverna bedömdes då inte nå målen i dessa ämnen.

Utifrån olika underlag noterades vid inspektionsbesöket andra indikatorer på kunskapsutvecklingen. Exempelvis arbetade eleverna i årskurs 6 i temaupplagda studier med internationell inriktning, där bl.a. kunskaper i engelska är nödvän-

diga för att kommunicera skriftligt med elever i flera andra länder. I detta arbete visade eleverna att de, i varierande utsträckning, kan tillämpa flera olika färdigheter, exempelvis att själva söka viss information och integrera kunskaper i geografi, samhällskunskap, m.m. med att skriva och läsa svenska och engelska. Enligt det aktuella läroplanens utvärdering i januari 2003 har eleverna i årskurs 2 tillägnat sig vissa grunder i datoranvändning: att skriva dokument, spara på diskett och skriva ut dokument. Barnen i förskoleklass och årskurs 1 visade vid ett lektionsbesök på en god förmåga att delta i aktiviteter där det ingick att uppfatta instruktioner, rörelser, samspel, fantasi, rytmik, räkning och annat lärande.

Barnen och eleverna (F-6) samverkade väl med varandra under lek, i målinriktade pedagogiska aktiviteter och i undervisningssituationer. De hade också mycket god förmåga att lyssna koncentrerat i grupp. Elever i behov av stöd visade god motivation och självförtroende då de gavs individuellt anpassat stöd eller fick utveckla ”kompensatoriska” förmågor.

Sammanfattningsvis ligger barnens och elevernas utveckling och lärande väl i linje med läroplanens mål att sträva mot. Möjligheten att bedöma resultaten då det gäller läroplanens mål att uppnå respektive målen i de nationella kursplanerna är dock begränsad. Skolan har inte fullt ut analyserat målen respektive måloppfyllelsen, över de olika årskurserna och inom samtliga kunskapsområden. Ämnesproven för årskurs 5 ger tydliga indikationer på att några elever bör ges bättre förutsättningar och stöd för att nå målen, vilket särskilt gäller ämnet matematik.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Torpshammars skola har en ”Handlingsplan för förebyggande arbete och åtgärder mot mobbning” som beskriver en rutin för hanteringen av misstänkta eller förekommande fall av mobbning. Planen anger också att om anti-mobbningsteamet inte lyckas eliminera pågående mobbning tar rektor och skolpsykolog över. Vid tiden för inspektionen förekom endast förebyggande insatser.

Arbetslagen redovisar i kvalitetsredovisningen för 2002 olika åtgärder för att förebygga kränkningar: gruppdynamik, olika aktiviteter och samtal om etiska frågor, samarbetsövningar, kompisklubb m.m. Under 2002 medverkade kommunens skolpsykolog i samtalsgrupper i årskurs 5.

Regler för samvaron och ordningen i skolan tas upp i skolrådet. I olika klassrum och i matsalen finns angivet vilka förhållningssätt som gäller. Vuxna finns tillgängliga för barnen inne i lokalerna såväl som under utevistelser och raster.

Rutinerna för och medvetenheten om krav på säkerhet i miljön fungerar tillfredsställande: arbetsplatsträffar, skydds rond, brandskydds- och arbetsmiljöinspektion, skyltning och information från rektor. Elever deltar dock inte som elevskyddsombud i arbetet för en säker arbetsmiljö.

Skolan har formella samverkansorgan i klassråd och skolråd som ger föräldrar och elever möjlighet att tillsammans med personalen utforma den fysiska och psykosociala miljön. Skolrådet behandlar bl.a. frågor om normer och förhållningssätt. Skolrådet fungerar bra även för föräldrarnas delaktighet i skolans verksamhet. Det finns också goda möjligheter till delaktighet i det dagliga arbetet, genom de nära kontakterna mellan personalen och föräldrarna respektive eleverna.

Sammanfattningsvis står arbetet i Torpshammars skola för en god psykosocial och fysisk arbetsmiljö väl i överensstämmelse med läroplanens riktlinjer för hur skolan skall främja värdegrunden. Skolan bedöms vara en lugn, trygg miljö för lärande.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Den tillgängliga dokumentationen och iakttagelserna under inspektionen visar att de lokala målen för och innehållet i utbildningen i Torpshammars skola står i överensstämmelse med de nationella målen i läroplanen och i kursplanerna. Underlaget för att uttala sig om detta är emellertid delvis otillfredsställande. Skolans arbete med att beskriva vilka målen är för lärandet i olika årskurser och planeringen för att nå dem är därför angeläget. Ett sådant arbete har delvis börjat inom projektet Röda tråden. Skolan använder också de nationella ämnesproven för att analysera om eleverna når målen.

Observationer under besöket tyder på att den schemalagda tiden för lärande används effektivt av både elever och personal. Det har däremot inte med säkerhet kunnat klarläggas om eleverna får den enligt skollagen garanterade undervisningstiden. Skolan arbetar enligt en lokalt beslutad fördelning av undervisningstiden i ämnena i relation till den nationella timplanen. Beslutet om fördelningen togs år 1995. Enligt denna motsvarar inte den utlagda tiden den som anges i skollagen. Ett arbetsschema för eleverna görs läsårsvis av ansvarig lärare eller arbetslag. Där anges, för varje klass, undervisningstiden i olika ämnen under en vecka. Det är en form av ram där undervisningen kan avvika för temastudier och andra aktiviteter som kan rubba dessa beräkningar. Det framgår inte av dokumenten om skolan följer den planerade tiden, utvärderar konsekvenserna av tidsanvändningen eller ställer använd tid för olika ämnen i relation till målpuppfyllelsen.

Arbetssätten varierar i hög grad för att tillgodose elevgruppens behov eller individuella behov. Aktiviteter med lärare i centrum förekommer omväxlande med lärarlett arbete i grupp eller enskilt arbete med avgränsade uppgifter. Personalen är skicklig i att anpassa krav, arbetssätt och organisation i klassrummet efter individuella behov och för att stimulera till lärande. Skolan söker också profilera sig i närsamhället och främja alla elevernas självförtroende och företagsamhet genom aktiviteter som julmarknad och konserter.

Av observationer, dokument och intervjuer framgår att lärarna beaktar olika aspekter och har ett brett underlag för bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Skolan upprättar individuella åtgärds- eller handlingsprogram då det ges indikationer på att en elev behöver stöd, socialt eller inom ett kunskapsområde. Åtgärdsprogrammen anger tydligt vem som ansvarar för olika åtgärder. Åtgärdena är av mycket skiftande slag och förefaller syfta till att förälder och elev är delaktiga i beslutet. Intervjuade föräldrar ansåg att utvecklingssamtalen fungerar bra och är viktiga i samarbetet mellan skola och hem. Det är däremot osäkert om utvecklingssamtal förs med alla elever och deras föräldrar en gång per termin.

Flera olika resurspersoner med särskild kompetens – talpedagog, specialpedagog, lärare i instrumentalmusik, assistenter, resurslärare – ger stöd till enskilda barn och elever såväl inom som utanför undervisningsgruppens ram. Det finns en stor flexibilitet i arbetet med stödinsatser. Resurspersonerna bidrar till att identifiera behov av särskilt stöd. Skolan tar också viss hjälp utifrån för att identifiera särskilda behov av stöd. Av intervjuer inom personalgruppen framgår att det finns en viss osäkerhet om hur olika resurspersoner med specialistkompetens skall arbeta, på grund av att vare sig skolan själv eller kommunen övergripande formulerat mål för dessa insatser.

Sammanfattningsvis är arbetssätten på Torpshammars skola goda för att stödja barnens och elevernas utveckling, både utifrån individuella behov inom läroplanens olika kunskapsområden och för att främja socialt lärande. Skolans mål och undervisningens innehåll främjar en kunskapsutveckling i linje med den nationella läroplanen. Däremot finns behov av en *ökad* uppmärksamhet på de nationella målen för grundskolan, på hur de skall göras till konkreta och begripliga undervisningsmål för elevernas lärande och för elevernas och skolans resultat. På så sätt blir det klarare för personal, elever och föräldrar vad skolan strävar efter att eleverna skall lära. Det är också oklart om eleverna ges undervisning som i total tid motsvarar den tid de enligt skollagen har rätt till. Det finns även anledning för skolan att följa upp arbetet med utvecklingssamtalen.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Rektorns ansvarsområde är dels Torpshammars skola med elever i förskoleklass till årskurs 6, dels två förskolor och enskilda verksamheter i närheten. Rektorn som har ca sex års erfarenhet på sin tjänst, har ett helhetsansvar för dessa verksamheter: arbetsledning för samtliga personalgrupper, administration, planering, ekonomi, resursfördelning samt pedagogisk ledning och övriga uppgifter enligt läroplan och andra författningar. Rektorn har inget administrativt stöd på skolan. Information från och kommunikation med förvaltningsledningen sker dels vid regelbundna möten med alla skolledare i kommunen, dels då det finns behov av att lösa speciella frågor och dels i ett kommunövergripande nätverk kring förskolefrågor.

Ansvaret för utbildning enligt särskolans kursplaner ligger på en centralt placerad rektor med ansvar för alla aktuella elever i kommunen. Rektorsorganisationen är i denna del otydlig både i fråga om arbetslednings-, resursfördelnings- och kompetensförsörjningsansvar. Vid inspektionstillfället – vid början av ett läsår – fanns oklarheter av både formell, undervisningsmässig och praktisk natur på grund av kommunens organisation av undervisningen för särskolelever. Det fanns brister i fråga om utredning och beslut om mottagande i särskolan och den individuella studieplaneringen.

Systematiskt planerings- och utvärderingsarbete har kommit igång de senaste åren. Skolan har arbetat med en kommunövergripande struktur för kvalitetsredovisning. Strukturen är föredömligt enkel och verkar ge goda förutsättningar att styra upp det lokala kvalitetsarbetet. Torpshammars skolas kvalitetsredovisning för 2002 tar upp de av kommunen prioriterade målen och måluppfyllelsen i relation till dessa. De lokala mål som redovisas visar på god överensstämmelse med nationella mål (2002): elevers ansvar och inflytande; kunskaper; normer och värden.

Kvalitetsarbete i linje med kommunens övergripande mål pågår. Kommunen har prioriterat vissa kommunövergripande projekt för att få till stånd ett ökat samarbete mellan skolornas personal. ”Röda tråden” är ett sådant kommunövergripande projekt som på sikt skall konkret formulera vad eleverna förväntas arbeta med och lära ”från förskola till gymnasium”. Projektet har än så länge arbetat med engelska, matematik och svenska.

På Torpshammars skola ligger i praktiken den pedagogiska ledningen och ansvaret för utvecklingsarbetet till stor del på enskilda lärare. Det skolövergripande administrativa arbetet helt ligger på rektorn. Samordningen internt i arbetslagen såväl som mellan arbetslagen är otydlig. Rektors möjligheter till

pedagogisk ledning och kommunikation med arbetslagen förefaller relativt begränsade i den nuvarande organisationen.

Sammanfattningsvis fungerar ledningen av Torpshammars skola på ett bra sätt. Övergripande bedömer inspektionsteamet att ett ambitiöst arbete pågår för att erbjuda en utbildning av god kvalitet. Det finns en tydlig strävan att alla elever skall utvecklas och få individuellt stöd och en ambition att utveckla metoder och innehåll. Samordningen och systematiken i det pedagogiska utvecklings- och utvärderingsarbetet bör dock förbättras.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Ånge kommun har som ambition att barn, ungdomar och vuxna så långt möjligt skall ha tillgång till utbildning i de olika skolformerna i kommunen. Eleverna i Ånge väljer i allmänhet att gå i den närmaste skolan. Vid önskemål om att gå i en annan skola än den närmaste ordnas det. En uppfattning från ledningens sida är också att ingen skall behöva byta skola på grund av kränkningar. Eleverna i Torpshammars skola går över till Fränstaskolan efter årskurs 6. Övergången påbörjas redan tidigare genom att undervisningen i ett andra språk (franska, tyska, spanska), som börjar i årskurs 6, ges på Fränstaskolan.

I den nationella timplanen för grundskolan anges ett visst antal timmar för "elevens val". Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda kunskaper i ett eller flera ämnen. På Torpshammars skola finns inget tydligt utrymme enligt schema för "elevens val". Även "skolans val" är relativt otydligt, både i fråga om resurser och innehåll. Enligt olika uppgifter är dessa integrerade i t.ex. temastudier eller annan profilering där eleven får ett utrymme att välja fördjupning inom temat.

Sammanfattningsvis ges eleverna vid Torpshammars skola godtagbara möjligheter till "elevens val" enligt författningarna. För elever och föräldrar kan det dock vara svårt att uppfatta vilka reella valmöjligheter eleverna har enligt bestämmelserna. Skolans profilering kan tydliggöras.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalen uppgav i intervjuerna att det finns många elever med behov av individuellt eller annat särskilt stöd, kunskapsmässigt, emotionellt eller socialt. Elevgruppen är dock homogen på så sätt att inga elever har annat modersmål än svenska och många elever har sina rötter i kommunen sedan lång tid. Alla uppgifter tyder på att kontakterna mellan skola och hem i allmänhet fungerar väl. Föräldrarna till eleverna i Torpshammars skola är angelägna om att stödja skolans arbete. Föräldrarna är möjligen en något outnyttjad resurs för lärandet.

Förutom en ansvarig lärare per klass och särskild lärarresurs för undervisning i slöjd, idrott och språkval tyska/franska som erbjuds i Fränstaskolan, ca 10 km från Torpshammar, finns i vardera arbetslag en resurslärare/-pedagog. I ett av arbetslagen finns också en elevassistent. Därtill finns en specialpedagog med cirka 35 procents tjänstgöring och en talpedagog (20 % tjänst). En fritidspedagog bidrar också i arbetslagens arbete. Lärare i drama och musik/instrumentalmusik från Ånge kommuns musikskola har viss verksamhet och bidrar till det pedagogiska arbetet i Torpshammars skola. Skolsköterska finns tillgänglig på skolan en dag per vecka. Skolan har därtill visst stöd från andra medarbetare i ett kommuncentralt resursteam med psykolog- och specialpedagogisk kompetens, som dock för närvarande har reducerad personal. För elever som följer särskolans kursplaner ges särskilda resurser, innevarande läsår delar en barnskötare och en fritidspedagog denna tjänstgöring.

Inspektionsteamet anser att eleverna på Torpshammars skola har god tillgång till vuxenstöd i lärandet, både till antal och kompetens. Samtliga lärare med ansvar för en klass har utbildning för den aktuella undervisningen och lång erfarenhet. Det finns personal med specialpedagogisk kompetens. Det kan trots detta ifrågasättas om klasslärare som i sin grundskoleklass har ansvar också för elever som skall följa särskolans kursplaner har tillräckligt stöd för detta så att aktuella elever får en adekvat undervisning.

Skolans lokaler är rymliga och ändamålsenliga för klassrumsarbetet med hänsyn till elevernas antal och ålder etc. Lärarpersonalen har dock begränsade utrymmen för övrigt arbetsplatsförlagt arbete. Lokalerna för musikskolan och vissa andra resurspersoner är däremot föga trivsamma. Läromedel, datorer och annan materiel finns i tillräcklig omfattning och är i huvudsak aktuella. Det tekniska stödet för att datorerna skall bli ett naturligt verktyg för både personal och elever är dock alltför begränsat.

Sammanfattningsvis är tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt för den aktuella utbildningen god med hänsyn till statens krav men kan förbättras då det gäller att göra datorn till ett pedagogiskt verktyg.

Sammanfattande bedömning

Den pedagogiska verksamheten vid Torpshammars skola ligger väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan. Skolan har goda, i flera avseenden mycket goda förutsättningar och arbetar ambitiöst för att främja alla elevernas lärande.

Inspektionsteamet bedömer att det finns utrymme för att förbättra måluppfyllelsen och kvaliteten i verksamheten genom att

- fortsätta arbetet för att förebygga och helt eliminera kränkningar och mobbning,
- fullfölja arbetet (Röda tråden eller motsvarande) för att, utifrån nationella mål, formulera och strukturera mål för den egna undervisningen och för elevernas individuella lärande,
- ta upp en övergripande diskussion om vilka förbättringar som behövs för att fler elever når utbildningsmålen,
- följa upp kvaliteten i alla elevers utvecklingssamtal,
- stärka den pedagogiska ledningen för skolan, med syfte att skapa en bättre samsyn kring målen och effektivare resursutnyttjande,
- förbättra informationen om skolans arbete och resultat och vilka förutsättningar skolan erbjuder sina elever.

Inspektionsteamet bedömer vidare att följande verksamheter och förfaringssätt inte är förenliga med författningarnas krav, varför huvudmannen snarast måste vidta åtgärder för att tillse

- att bestämmelser om elevernas rätt till garanterad undervisningstid följs,
- att utredning och beslut vid mottagande i särskolan görs i enlighet med författningarnas krav, samt
- att individuella studieplaner för elever som tas emot i särskolan upprättas.

Datum	Ort
2004-02-12	Stockholm och Umeå

Gunilla Olsson

Lena Ålander